

Богољуб Шијаковић: ЗООН ПОЛИТИКОН
Подгорица 1994. стр. 296

Др Богољуб Шијаковић је филозоф млађе генерације који је привукао пажњу научне јавности својим филозофским расправама и расправама о југословенској кризи од њеног настанка па до наших дана. Највећи број тих текстова сабрао је и, углавном, у интегралном тексту објавио у књизи под метафоричним насловом, ЗООН ПОЛИТИКОН, што у слободном преводу значи друштвено биће.

Књига има укупно 30-так тема изложених на око 300 страна. У овом осврту нећемо се, наравно, бавити филозофским аспектима богатог и разноврсног штива овог даровитог ствараоца, који се већ исказао као досљедан борац против догме и критичар са посебном експресивношћу стила и језика. То ће урадити филозофи.

Иако апстрактна филозофија почива на реалном. Једном приликом ми је наш познавалац филозоф академик проф. др Душан Недељковић понудио да се филозофи и историчари удруже: Дајте ви мени историјску документацију; остало ће бити мој посао, рекао је. Др Шијаковић није тражио такву помоћ сарадњу ни од кога. Али његов ЗООН ПОЛИТИКОН има добру историјску основу. Не у смислу архивске документације; она је због историјске дистанце - под ембаргом. Др Б. Шијаковић је у највише случајева свједок, па и актер догађаја и времена. За историчара та запажања, можда, не би била довољна; за филозофа, пак, то је задовољавајућа основа.

Свака савремена историја носи доста непознаница вишеструко условљених, макар јој се прилазило са теоријског и филозофског полазишта, како то чини и др Богољуб Шијаковић. У посебном одјељку своје књиге аутор је означио „гдје је која тема“ (11). Ми бисмо историчари рекли сачинио је врло употребљив предметни регистар књиге. Да би се видјело богатство тематске разноврсности апострофираћемо само неке: држава, етика, нација, национализам, избори, плурализам, револуција, расизам, традиција, тоталитаризам,

хришћанство, трибализам и тд. Коријени се налазе у Вавилону, Грчкој, Француској револуцији.

Наведене и друге често апстрактне појмове претвара, суптилним анализима, у реалне историјске садржаје. Иако их прати по хоризонтали, служи се и вертикалама у смислу историјског искуства које се јавља као потврда актуелних збивања. Тако ти мали тематски блокови постају заокружене успјеле елаборације о наведеним питањима. Теоријска нит их чини међусобно ближим, у ствари, чврсто повезаним у једној књизи каква је ЗООН ПОЛИТИКОН.

Пажњу историчара привући ће текстови: Научност историје и перспективизам (34) Страх (38), Југословенска грађанска интелигенција (61), Неминовност плурализма (68), Куда плови АВНОЈ-евска барка (73), Репресија и историја (102), Држава национална или грађанска (164), Интелигенција (201), Држава или нација (214) итд. То су у ствари историјски есеји. У њима су изузетно суптилно елаборирана питања о којима још за дуго неће бити потпуне сагласности.

На примјеру есеја *Држава - национална или грађанска* најбоље ће се видјети колико овакви текстови, макар мало и саркастично обојени, могу бити од користи, прије свега у настави. „Људе заједницом чини увијек неко начело. Ако је у држави то начело национална припадност, онда се ради о националној држави, ако је начело грађанин у питању је грађанска држава“ (164). И даље: „Национална трвеза су извор политичке моћи. Тако је било и раније... Централистички уређена Краљевина Срба, Хрвата и Словенаца, тј. Југославија, подстицала је националне антагонизме. То је наставила и комунистичка држава, такође централистички (једнопартијски) уређена. Комунистички централизам је био суштина југословенског федерализма“ (165). У тексту *Држава или нација, одаберите сами* (214) аутор наставља занимљиву елаборацију: „... Национална држава... прет-

поставља да у тој држави нека нација (или нације) има(ју) ексклузивно право које немају друге нације. То ексклузивно право на државу редовно се повезује с правом на територију. Међутим, територија не припада нацији, већ држави, као што ни модерна држава не припада нацији већ држављанима." У истом смислу поклонићемо већу пажњу и тексту о Хајдегеру - *Савјест против Хајдегера* (180). Овај познати њемачки филозоф на извјестан начин послужио је Хитлеровом „новом поретку” баш као што је то урадио млади Хегел - са Наполеновим „новим поретком” Историјски процеси су показали да је сваки „нови поредак” уствари био хегемонистичко настојање њихових промотора и креатора - да се читав свијет стави под своје. Та чињеница, наравно, није угрозила мјесто у историји филозофије нити једном од ове двојице њемачких филозофа. Хајдегеров личност је, неспорно, осјенчена његовим ректорским мандатом, у доба Хитлера. То се није десило неким нашим познатим интелектуалцима. Иво Андрић је писао у окупираном Београду; чак је тада написао роман „На Дрини Ћуприја” за који је добио Нобелову награду. Али је одбио да објављује своје текстове док се његова земља налази под окупацијом. И Луј Адамич и познати виолиниста Балоковић стварали су у вријеме рата. Стваралаштво а не политички ангажман су примарни у овим случајевима. У том контексту Б. Шијаковић брани Хајдегера као филозофа, не улазећи у његову политичку активност.

Могли бисмо акцентирати још неке текстове, из мноштва занимљивих и врло занимљивих. То остављамо самим чита-

оцима - посебно онима из редова интелектуалаца. Пошто у овој књизи има питања за дијалог, па и за супротстављање мишљења, указујемо као на врло поучан текст на *Повратак у Вавилон* о комуникацији као филозофском и југословенском проблему. Полазећи од провјереног начела да наука истомишљеника, нема будућност, аутор се залаже за успоставу дијалога, за уважавање претпоставки, за „елиминацију идијотије, као самољубиве приватности” (145). „Комуникација подразумева ијева и аутономну јавност и аутономне појединце, а сама је претпоставка демократије” (149).

Апострофирали смо оне тематске блокове књиге ЗООН ПОЛИТИКОН који су као штиво ближи историји, но и књига у цјелини заслужује пуну пажњу историчара. Она је поузданија када је хронолошка дистанца већа. Психолошка дистанца је битнија за овакве текстове, јер она није подложна историјској дистанци, па ни ЗООН ПОЛИТИКОН.

Као што је на почетку овога осврта речено, ово није комплетан увид у књигу и њен цјелокупни садржај. Вјерујемо, међутим, да књига ЗООН ПОЛИТИКОН др Богољуба Шијаковића може бити веома поучна корисна студентима и професорима, а свакако и ствараоцима, које ће инспирисати на још дубља размишљања о темама које чине њен садржај. Издавач је УНИРЕКС - Подгорица (1994. године), који ју је заиста добро опремио и завидно ликовно представио.

проф. др. Зоран Лакић